

TIBBİ BİYOLOJİ ve GENETİK

Prof. Dr. Halil Kasap (Editör)

Prof. Dr. Mülkiye Kasap

Prof. Dr. Osman Demirhan

Prof. Dr. Davut Alptekin

Prof. Dr. Ümit Lüleyap

Prof. Dr. Ayfer Pazarbaşı

Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Biyoloji Ana Bilimdalı
Öğretim Üyeleri

Prof. Dr. A. İrfan Güzel

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Biyoloji Ana Bilimdalı
Öğretim Üyesi

© Copyright 2021

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-605-9354-38-7

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Kitap Adı

Tıbbi Biyoloji ve Genetik

Yayıncı Sertifika No

47518

Editör

Prof. Dr. Halil KASAP

ORCID iD:0000-0003-2545-3578

Baskı ve Cilt

Göktuğ Ofset

Bisac Code

MED107000

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

DOI

10.37609/akya.502

UYARI

Bu üründe yer alan bilgiler sadece lisanslı tıbbi çalışanlar için kaynak olarak sunulmuştur. Herhangi bir konuda profesyonel tıbbi danışmanlık veya tıbbi tanı amacıyla kullanılmamalıdır. *Akademisyen Kitabevi* ve alıcı arasında herhangi bir şekilde doktor-hasta, terapist-hasta ve/veya başka bir sağlık sunum hizmeti ilişkisi oluşturmaz. Bu ürün profesyonel tıbbi kararların eşleniği veya yedeği değildir. *Akademisyen Kitabevi* ve bağlı şirketleri, yazarları, katılımcıları, partnerleri ve sponsorları ürün bilgilerine dayalı olarak yapılan bütün uygulamalardan doğan, insanlarda ve cihazlarda yaralanma ve/veya hasarlardan sorumlu değildir.

İlaçların veya başka kimyasalların reçete edildiği durumlarda, tavsiye edilen dozunu, ilacın uygulanacak süresi, yöntemi ve kontraendikasyonlarını belirlemek için, okuyucuya üretici tarafından her ilaca dair sunulan güncel ürün bilgisini kontrol etmesi tavsiye edilmektedir. Dozun ve hasta için en uygun tedavinin belirlenmesi, tedavi eden hekimin hastaya dair bilgi ve tecrübelerine dayanak oluşturması, hekimin kendi sorumluluğundadır.

Akademisyen Kitabevi, üçüncü bir taraf tarafından yapılan ürüne dair değişiklikler, tekrar paketlemeler ve özelleştirmelerden sorumlu değildir.

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Canlıları her yönü ile inceleyen Biyoloji oldukça geniş kapsamlı bilimlerden biridir. Bu durum göz önüne alınarak kitap, özellikle insan ve hayvan sağlığı alanında önemi olan temel biyoloji konuları ile sınırlı tutulmuştur. Üniversitelerde, özellikle Biyolojik Bilimlere dayalı fakültelerde, verilen “Tıbbi Biyoloji ve Genetik” derslerinin içerikleri, fakültele göre kısmen değişmekle birlikte son yıllarda birbirine çok yaklaşmıştır. Ders konuları canlının kökeni, çevre ile ilişkileri, moleküler hücre biyolojisi ve genetik konularında yoğunlaşan genel bir çerçeveye oturtulmuştur. Kitabın konu bölümleri de bu genel çerçeveye uygun olarak planlanmıştır. İlk 10 bölümde, canlının kökeni ve evrimi, çevre biyolojisi, hücresel organizasyon ve moleküler biyolojisi, hücrenin bölünüp çoğalması, üreme ve gelişme konularını içeren bilgiler verilmiştir. Kalan 14 bölümde ise bu temel tıbbi biyoloji konuları üzerine, çağımızın araştırmaya en açık alanı olan moleküler genetik, sitogenetik, prokaryot ve ökaryotlardaki kalıtım ilkeleri, genetik danışma, immünogenetik, onkogenetik, popülasyon genetiği ve evrimsel genetik konularına yer verilmiştir.

Deneyimlerimize göre; biyolojik bilimlere dayalı fakültele yeni başlayan öğrenciler orta öğretimde oldukça farklı düzeylerde biyoloji bilgileri almakta ve zaman zaman Tıbbi Biyoloji ve Genetik dersinin ana konularını anlamakta zorlanmaktadırlar. Bu nedenle kitabın her bölümünde önce temel konular kısa ve öz olarak açıklanmış daha sonra ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Bölümler, okuyucunun öncelikle tıbbi genetik ilkeleri kavrayabilecek temel biyoloji bilgilerine sahip olmaları, daha sonra da bu bilgilerin hastalıklarla olan genel ilişkilerini anlayabilmeleri amacı ile sıralanmıştır.

Kitabın birinci baskısı hakkında aldığımız bazı geri bildirimlerle kitabın düşünülen hedef kitlesine yeterince hizmet etmiş olduğunu görmekten mutluluk duymaktayız. Bu baskıda mevcut konuları yeniden gözden geçirerek bazı eksik ve hataları düzeltme şansımız olmuş, küçük güncellemeler yanında bazı bölümlere eklemeler de yapılmıştır. Konuların açıklamalarında bazı yöntem ve tekniklerden söz edilmektedir. Okuyucunun konuları daha iyi anlayabilmesi için adı geçen materyal, yöntem ve teknikler ilgili yerlerde kısaca açıklanmaya çalışılmıştır.

Kitabın yeniden güncellenerek ikinci baskıya hazırlanmasını sağlayan başta Yasin Dilmen olmak üzere Adana Nobel Kitabevi elemanlarına, özel yeteneği ile kitabın birinci baskısındaki çizimlere kalite katan Grafiker Ökkeş Şat’a, ikinci baskısındaki düzeltme ve eklemelere zevkle yardımcı olan Grafiker Rahime Dilmen’e şükranlarımızı sunarız. Bu baskının dilbilgisi yönünden okunması ve düzeltilmesinde yardımcı olan Dr. Sabriye Sel’e, doktora öğrencilerimiz; Perçin Pazarıcı, Nermin Seda Ilgaz, Lütfiye Özpak, Gamze Cömertpay, İnayet Nur Uslu ve Gülşah Evyapan’a, yüksek lisans öğrencilerimiz; Eylül Akbal, Nesrin Çetinel, Gülsevinç Ay ve Hale Öksüz’e ayrıca teşekkür ederiz.

Tıbbi Biyoloji ve Genetik konularındaki oldukça uzun bir zamana dayanan deneyim ve bilgi birikimimizi, güncel ve öğrencilere yönelik olarak hazırlamaya çalıştığımız bu kitabın, Üniversitelerin ilgili programlarında bir ders kitabı olarak kullanılabilmesi için çalıştığımız bu kitabın, Üniversitelerin ilgili programlarında bir ders kitabı olarak kullanılabileceği kanısındayız. Bu baskısı ile okuyucu ve öğrencilerimizin ihtiyaçlarına daha iyi bir katkı sağlayacağı umudu ile kitabı yeniden bilim dünyasına sunmaktan mutluluk ve kıvanç duymaktayız.

Prof. Dr. Halil Kasap (Editör)

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1 Giriş

Giriş	1
Bilimsel Araştırma Yöntemi	1
Biyoloji Biliminin Doğuşu	2
Canlının Ortak Özellikleri	2
a. DNA ve biyolojik organizasyon	2
b. Metabolizma, büyüme ve gelişme	2
c. Hareket ve irkilme	3
d. Organizmalar arası bağımlılık	3
e. Çevresel uyarılara uyum	3
f. Üreme	3
g. Mutasyon, adaptasyon ve evrimleşme	4

Bölüm 2 Canlının Orijini ve Evrimi

Canlının Orijini ve Evrimi	5
1. Yeryüzünün Orijini	5
2. Yeryüzünde Canlının Orijini	6
1. Özel yaratılış teorisi	6
2. Kozmik teori	6
3. Kendiliğinden yaratılış teorisi	6
4. Doğal yaratılış (heteretrof) teorisi	6
Biyolojik moleküllerin sentezi	6
İlk plazma zarları	7
Yönetici moleküller	7
Prokaryot çağı	8
Ökaryotların doğuşu	9
Mitokondriyon ve kloroplastların kökeni	9
3. Organik Evrim Hakkındaki Görüşler	10
4. İnsanın Evrimi	11
Primatların ağaçlarda yaşamaya uyumu	12
İnsan evrimine ışık tutan fosil kayıtları	14
İlk insan fosili: Australopithecus türleri	15
Homo cinsinin en eski türü: Homo habilis	16
Homo habilis'ten Homo erectus'un evrimi	16
Homo neanderthalensis (Neandertal İnsan) ve Homo sapiens (Modern İnsan)	17
İnsan evrimi üzerindeki moleküler çalışmalar	19
Modern İnsanın (Homo Sapiens) Kökeni ve Yayılışı	21
5. Canlıların Sınıflandırılması	24
Taksonomi	24

Bölüm 3 Aşağı Organizasyonlu Canlılar

Aşağı Organizasyonlu Canlılar	27
Virüsler	27
Riketsiyalar	31
1. Monera Alemi	31
Bakteriler	31
2. Fungi Alemi (Mantarlar)	34
Dimorfik Mantarlar	36
Mantarlarda Üreme	36
3. Protista Alemi	38
Protozoa (alt alemi)	38
Sarcodina/Rhizopoda (kök ayaklılar sınıfı)	38
Flagellata/mastigofora (kamçılılar sınıfı)...	39
Sporozoa (sporlular sınıfı)	40
Ciliata (silliler sınıfı)	42

Bölüm 4 Çevre Biyolojisi

Çevre Biyolojisi	43
Abiyotik Çevre Koşulları	44
1. Doğada Maddelerin Döngüsü	45
Karbon döngüsü	45
Oksijen döngüsü	46
Azot döngüsü	46
Fosfor döngüsü	47
Diğer mineraller	47
2. Doğada Biyoenerji Akışı	47
Ekosistemde enerji akışı	48
Besin zinciri ve ekolojik piramitler	48
Besin zinciri yolu ile enerji akışı	51
3. Popülasyon Akolojisi	52
Popülasyon büyümesi	52
Yaşam eğrileri	54
Popülasyonda yaş dağılımı	55
4. Çevre Kirlenmesi	55
Çevrede Kimyasal Madde Birikimi	55
Civa birikimi	56
Biosidlerin birikimi	56
Atomik ve radyoaktif serpinti	56
Deterjanlar	57
Hava Kirlenmesi	57
Sera Etkisi	58
Ozon Tabakasının Tahribatı	58
Suların Kirlenmesi	58
Karaların Kirlenmesi	59

Bölüm 5 Kimyasal Bağlar ve Makro Moleküller

Kimyasal Bağlar ve Makro Moleküller	61
Elementler	61
Kimyasal Bağlar	63
İyonik bağ (elektrostatik bağ)	64
Hidrojen bağ	66
Van der Waals	67
Kovalent Bağlar	67
Hücrenin İnorganik Bileşenleri	68
Su	68
Suyun fiziksel özellikleri	68
Solüsyonlar	69
Gerçek solüsyonlar	69
Süspansiyon	69
Koloid (veya koloidal) solüsyonlar	69
Makromoleküllerin Yapı ve İşlevleri	70
Karbonhidratlar	71
Lipitler	73
Fosfolipitler	75
Stereoidler	76
Proteinler	76
Amino asitler	76
Protein yapısı	78
Domain	80
Nükleik asitler	81
Nükleotitler	81
Bazlar	81
Şekerler	82
Fosforik asit (H_3PPO_4)	82
RNA'nın yapısı	82

Bölüm 6 Hücresel Organizasyon

Hücresel Organizasyon	85
İlk mikroskoplar	85
Hücre teorisinin doğuşu	85
İleri mikroskoplar	86
Hücre Büyüklüğü ve Çeşitleri	86
Prokaryotik hücreler	88
Ökaryotik hücreler	88
Plazma zarı	89
Fosfolipit tabakaları	91
Zar proteinleri	92
Zar proteinlerinin görevleri	93
Sitoplazma ve endoplazmik retikulum	93
Agranüler Er (aER)	94
Granüler Er (gER)	94
Ribozom	95

Golgi cismi	96
Lizozom	97
Peroksizomlar	99
Mitokondriyon	99
Nükleus (=çekirdek)	101
Nükleer Zarf	101
Nükleer por kompleksi	101
Nükleoplazma ve nükleer kalıtım materyali	103
Nükleolus (çekirdekçik)	103
Özelleşmiş bitki organelleri (plastitler)	103
Vakuol ve koful	105
Hücre İskeleti	105
Hücre iskeletinin organizasyonu ve sentriyoller	105
Sil ve kamçı (şlagellum)	106

Bölüm 7 Hücre Zarında Taşınma ve Uyarı İletimi

Hücre Zarında Taşınma ve Uyarı İletimi	109
Hücre Zarında Taşınma Mekanizmaları	109
Küçük moleküllerin ve iyonların taşınması	109
1. Basit difüzyon	109
2. Pasif taşınma (kolaylaştırılmış difüzyon)	112
2.1. Kanal proteinleri ile kolaylaştırılmış difüzyon	112
2.2. Taşıyıcı proteinler (permeaz) ile kolaylaştırılmış difüzyon	113
3. Aktif taşınma	114
A. ATP bağımlı aktif taşınma (birinci aktif taşınma)	114
1. Sodyum-potasyum ($\text{Na}^+\text{-K}^+\text{ATPaz}$) pompası	114
2. Kalsiyum pompası ($\text{Ca}^{+2}\text{ATPaz}$)	115
3. Hidrojen (proton) pompası (H^+ATPaz)	116
B. İyon gradiyentine bağlı aktif taşınma (ikincil aktif taşınma)	116
Büyük moleküllerin hücreye alınması	117
Reseptör destekli endositozis	118
Hücre Yüzeyindeki Özelleşmeler ve Hücreler Arası Matriks	120
Hayvansal hücre örtüleri	120
Ekstrasellüller matriks	120
Hücreler Arası Fiziksel Bağlantılar	120
1. Sıkı (tıkayıcı) bağlantılar	120
2. Adezyon (yapışma) bağlantıları	121
3. Por bağlantıları (“Gap Junction”)	122
Hücre İletişim Sistemleri	123
Sinyal molekülleri ve reseptörler	123
Sinyal moleküllerinin reseptöre ulaşması	124
A. Hidrofobik sinyal molekülleri ve hücre içi reseptörlerle iletişim	126
B. Hidrofilik sinyal molekülleri ve hücre yüzey reseptörleri ile iletişim	126
1. Doğrudan cevap oluşturan reseptörler	127
2. G-proteinini uyaran reseptörler	127
3. Katalitik reseptörler/Tirozin kinazlar	127
4. Sitokin reseptörleri/Reseptör-ilişkili tirozin kinazlar	127
Hücrede başlıca sinyal iletim yolları	129

1. Döngüsel AMP (cAMP) yolu	129
2. Döngüsel GMP (cGMP) yolu	130
3. Ca ²⁺ ve DAG (diasilgliserol) yolu	131

Bölüm 8 Hücresel Enerji ve Metabolizma

Hücresel Enerji ve Metabolizma	133
1 Aerobik solunum	134
1. Glikoliz	134
2. Asetil koenzim-A oluşumu	136
3. Sitrik asit (Krebs) döngüsü	136
4. Terminal safha	136
Aerobik solunumun verimi	139
Aerobik solunumun kontrolü	140
2. Anaerobik Solunum	140
3. Diğer Enerji Kaynakları	141
4. Anabolik Reaksiyonlar ve Fotosentez	141
1. Fotosentez	142
Fotosentezin reaksiyonları	143
I. Işığa bağlı reaksiyonlar	143
Döngüsel olmayan elektron transferi	143
Döngüsel elektron transferi	145
Kemiozmotik fosforilasyon	145
II. Işığa bağlı olmayan reaksiyonlar	145
2. Kemosentez	146

Bölüm 9 Hücre Döngüsü ve Bölünme

Hücre Döngüsü ve Bölünme	147
Hücre döngüsünün evreleri	147
İnterfaz evresi	148
Hücre döngüsünün kontrolü	149
A. Hücre döngüsü kontrol noktaları	149
B. Hücre döngüsü düzenleyicileri	150
MPF (mitoz başlatıcı faktör)	151
M-Evresi (mitotik bölünme)	152
Profaz	152
Metafaz	153
Anafaz	153
Telofaz	153
Sitokinez	153
Mitozda MPF'in Görevleri	154
1. Kromatin yoğunlaşması	154
2. Nükleer zarfın yıkımı	155
3. ER ve golgi cisminin düzenlenmesi	155
4. Hücre iskeletinin düzenlenmesi ve mitotik iğ ipliği oluşumu	155
5. MPF kompleksinin inaktivasyonu	156
Mitotik Bölünmenin Sıklığı	157
Mayotik Bölünme	157

Mayotik bölünme I (redüksiyon bölünmesi)	157
Mayotik bölünme II	160

Bölüm 10 Üreme ve Gelişme Biyolojisi

Üreme ve Gelişme Biyolojisi	163
Üreme Çeşitleri	163
A. Eşeyli üreme	163
B. Eşeyli üreme	164
1. Konjugasyon	164
2. Döl değişimi	165
3. Kopulasyon	166
Spermatogenezis	167
Oogenezis	167
Fertilizasyon (=Döllenme)	167
Üreme Sistemi	170
Omurgalılarda erkek ürogenital sistemi	170
Omurgalılarda dişi ürogenital sistemi	171
İnsanda Erkek Üreme Sistemi	171
Erkeklerde Cinsel Gelişimin Hormonal Kontrolü	173
İnsanda Dişi Üreme Sistemi	173
Dişide Cinsel Gelişim ve Üreme Döngüsünün Hormonal Kontrolü	176
Gelişim Biyolojisi	178
Bölünme (=Segmentasyon)	178
A. Bölünmenin ilk evreleri	178
a. Holoblastik-ekual (=tam eşit) bölünme	178
b. Holoblastik-inekual (=tam eşit olmayan) bölünme	179
c. Meroblastik (=diskoida) bölünme	179
d. Süperfisiyel (=yüzeysel) bölünme	179
B. Morula ve blastula evreleri	179
C. Gastrulasyon evresi	180
Morfogenezis ve Farklılaşma	182
Büyüme ve postembriyonik gelişme	182
Yavru sayısı	183
Embriyonik Gelişim ve Hücre Farklılaşmasını Etkileyen Faktörler	183
a. Nükleusun etkisi	183
b. Sitoplazma içeriği ve segmentasyonun etkisi	184
c. Farklılaşmada hücreler arası etkileşimin rolü	186
d. Hormonların ve çevre faktörlerin etkisi	187
Memelilerde Embriyonal Gelişim	188
Ekstra Embriyonik Zarlar	188
a. Amniyon	188
b. Koriyon	189
c. Vitellüs kesesi	189
d. Allantois	189
e. Plasenta	189
Döllenme ve embriyonik diskin oluşumu	190
Embriyonik ve fetal gelişim	191

Genetik

Genetiğin Tarihçesi

195

Bölüm 11 Genetik Materyalin Yapısı, Çoğalması (Replikasyonu) ve Protein Sentezi

Genetik Materyalin Yapısı, Çoğalması (Replikasyonu) ve Protein Sentezi	197
1. Genetik materyal	197
Nükleik asitlerin yapısı	198
DNA'nın diğer formları	200
DNA'nın ultraviyole ışığı absorpsiyonu	202
Nükleik asitlerin denatürasyonu ve renatürasyonu	202
2. DNA'nın çoğalması (replikasyonu)	202
Replikasyonun orijini ve yönü	203
Prokaryotlarda DNA sentezi	204
Ökaryotlarda DNA sentezi	205
Ökaryotlarda telomerlerin sentezi	207
3. Gen aktivitesi ve protein sentezi	207
Bir gen bir polipeptit hipotezi	207
Santral dogma	208
Genetik kod	208
RNA çeşitleri ve özellikleri	210
Transkripsiyon	211
Translasyon	213

Bölüm 12 Mutasyon ve Tamir

Mutasyon ve Tamir	215
1. Mutasyonlar	215
Nokta mutasyonları	215
Radyasyonlar	216
Ultraviyole ışınlar	216
İyolize radyasyonlar	216
Kimyasal Mutajenler	216
1. Baz analogları	216
2. Alkilleyici ajanlar	216
3. İnterkalasyon yapan ajanlar	216
4. Deamine edici ajanlar	216
Nokta Mutasyonlarının Sınıflandırılması	217
1. Baz değişimi mutasyonları (substitüsyon)	217
2. Zincir sonlandırıcı mutasyonlar (nonsens mutasyon)	217
3. Çerçeve kayması mutasyonları (frameshift)	219
4. DNA'nın kodlanmayan bölgelerindeki nokta mutasyonları	219
Mutasyon Oranları	220
Mutasyon ve Evrim	220
2. DNA Tamir Mekanizmaları	220
1. Doğrudan tamir (fotoreaktivasyon tamiri)	220
2. Kesip çıkarma tamiri (eksizyon tamiri)	221
3. Hata okuma ve yanlış eşleşme (mismatch) tamiri	222
4. Rekombinasyon tamir	223

Bölüm 13 Gen İfadesinin Kontrolü

Mülkiye KASAP

Gen İfadesinin Kontrolü	225
1. Prokaryotlarda Gen İfadesinin Kontrolü	225
Laktoz metabolizmasının kontrolü	226
Triptofan metabolizmasının kontrolü	226
2. Ökaryotlarda Gen İfadesinin Kontrolü	229
1. Transkripsiyonal kontrol	229
Ökaryotlarda bulunan yukarı promotör elemanları	229
Transkripsiyon faktörleri	230
Ökaryotlarda enhansırlar	230
2. Posttranskripsiyonel kontrol	232
3. Tranlasyonel kontrol	232
4. Posttranlasyonel kontrol	232

Bölüm 14 DNA Teknolojisi ve Uygulamaları

DNA Teknolojisi ve Uygulamaları	233
DNA'nın Klonlaması	233
In Vivo DNA Klonlaması	234
Kesim enzimleri (restriksiyon enzimleri/endonükleazlar)	234
Gen klonlanma vektörleri	237
Plazmitler	237
Bakteriofaj vektörleri	238
Kozmidler	238
Rekombinant DNA'nın konakçıya transformasyonu ve çoğaltılması	239
Klonlanmış DNA'nın saflaştırılması ve incelenmesi	240
DNA Kitaplığı	241
1. Genomik kitaplık	241
2. Kromozoma özgü genom kitaplığı	241
3. cDNA kitaplığı	242
In Vitro DNA Klonlaması	243
DNA Analiz Teknikleri	244
Nükleik asit hibridizasyonu	244
Southern blot	244
Northern blot	245
Restriksiyon haritası (RFLP)	245
DNA dizi analizi	246
Mutasyonların Taranması	246
1. Denatüre gradiyent jel elektroforezi	246
2. Tek iplikli konformasyonel polimorfizm	246
3. Kimyasal kesim uyumsuzluğu	246
4. Protein sonlandırma testi	248
5. DNA çip mikroarray testi	248
Tek Gen Hastalıklarının Moleküler Genetik Analizi	248
A. Mutasyonların saptanması	248
1. Southern blot ile beta talasemide büyük delesyonların saptanması	248
2. Mutasyona özgü RFLP noktalarının kullanılması	249
3. Allele özgün oligonükleotitlerin (ASO) kullanılması	249

B. Mutasyonların izlenmesi	251
Mutasyonların izlenmesinde işaretçi moleküllerin kullanımı	251
1. Restriksiyon parça uzunluk polimorfizmi (RFLP)	251
2. Ardışık tekrar polimorfizmleri	251
Gen Tedavisi Uygulamaları	253
Retroviral gen tedavisi örneği	253
Gen tedavisinde vektör ve hedef hücre stratejileri	254
İkinci nesil vektörler	254
1. Adenovirüsler	254
2. Adeno-ilişkili virüsler	255
3. <i>Herpes simplex</i> v.d virüsler	255
Biyoteknoloji Uygulamaları	255
Hayvansal konakçılarda kimyasal madde üretimi	256

Bölüm 15 Genom Organizasyonu: DNA Dizileri ve Kromozom

Genom Organizasyonu : DNA Dizileri ve Kromozom	257
Genom büyüklüğü	257
DNA Dizi Tipleri	257
Nükleer DNA	257
Gen Yapısı	258
a. Tek kopyalı genler	259
b. Multigen aileleri	259
c. Psödogenler	260
İntergenik DNA	260
1. Kısa ardışık tekrarlar (STR)	260
a. Satelit DNA	260
b. Minisatellit DNA	261
c. Mikrosatellit DNA	261
2. Genoma dağılmış DNA tekrarları	261
a. Serpiştirilmiş orta nükleer elementler (SINE)	261
b. Serpiştirilmiş uzun nükleer elementler (LINE)	261
Mitochondriyal DNA	262
DNA'nın Paketlenmesi: Kromatin ve Kromozom	262
Kromatin	262
Nükleozomların özgün yapısı	263
Kromozom	264
Sentromer	264
Telomer	265
Özelleşmiş Kromozomlar	266
1. Politen kromozomlar	266
2. Lamba şişesi fırçası kromozomları	266

Bölüm 16 Bakteri Genetiği

Bakteri Genetiği	269
1. Transformasyon	271
1. DNA segmentleri ve alıcı (recipient) hücreye giriş	274
2. Ortamdaki DNA miktarı ve transformasyon oranı	274
3. Yeterlilik (kompetans)	274

4. DNA'nın bütünlüğü ve hücrelere girişi	274
5. DNA-konak bağlantısı ve DNA'nın alıcı hücreye girişi	275
2. Transdüksiyon	275
Fajların tanımlanması	275
1. Plak morfolojisinin incelenmesi	275
2. Özgü konak hücrenin araştırılması	275
3. Biyokimyasal yapılarının incelenmesi	275
4. Morfolojik yapılarının incelenmesi	276
A. Uzun, kısalabilen kuyruk kılıflı fajlar	276
B. Uzun kuyruklu, kuyruk kılıfsız fajlar	276
C. Kısa kuyruklu, kuyruk kılıfsız fajlar	277
D. Kuyruksuz, büyük kapsomerli fajlar	277
E. Kuyruksuz, küçük kapsomerli (küresel) fajlar	277
F. Başsız, ipliksi (flamentöz) fajlar	277
Faj ile bakteri arasındaki ilişkiler	277
1. Eritici tipde yaşam döngüsü	277
a. Adsorbsiyon	278
b. Bakteri içine giriş (penetrasyon)	278
c. Bakteri içinde gelişme (latent dönem)	278
d. Olgunlaşma ve montaj	279
e. Bakteri hücrelerinin erimesi ve yavru fajların serbest hale geçmesi	279
2. Lizogenik tipde yaşam döngüsü	280
Transdüksiyon tipleri	281
1. Kısıtlı (lökalize) transdüksiyon	281
2. Kısıtlanmamış (generalize) transdüksiyon	283
3. Konjugasyon	283
Plazmitler	287
1. Fertilite veya 'F' plazmitleri	288
2. Rezistans 'R' plazmitleri	288
3. Col plazmitleri	285
4. Parçalayıcı (degradative) plazmitler	289
5. Virulans plazmitler	289
Transpozonlar	289

Bölüm 17 Kalıtımın Genel Prensipleri

Kalıtımın Genel Prensipleri	293
Mendel Genetiği	293
Monohibrit çaprazlama	293
Modern terminoloji	295
Geri çaprazlama testi: fenotiplerin testi	296
Dihibrit çaprazlama (II mendel yasası, kromozomların bağımsız dağılımı veya rekombinasyon)	296
Kalıtsal Özelliklerin İncelenmesi	298
Tek gene bağlı kalıtım biçimleri	298
Akraba evliliği ve resesif kalıtım	301
İnsanda tek genli otozomal kalıtım	301
Normal özelliklere ait örnekler	301
Bazı metabolik bozukluklar	302
Genler Arası Etkileşim ve Mendel Oranlarının Değişmesi	306

1. Yarı dominantlık veya eksik dominantlık	306
2. Kodominansı	306
MN kan grubu sistemi	307
3. Çok allellik (multipl alleli)	307
Multipl alleli ve kan grupları	308
ABO kan grubu kalıtımı	308
Rh kan grubu kalıtımı	309
4. Letal alleller	310
5. Multifaktöriyel (çok genli, poligenik, polimerik) kalıtım	311
İnsanda multifaktöriyel kalıtım örnekleri	312
Sorular ve problemler	313
6. Genin çoklu etkisi (pleitropi, polifeni)	314
Alıştırmalar, sorular ve problemler	315
7. Fenotipik İfade	315
A. Dış çevrenin etkisi	315
B. İç çevrenin etkisi	316
8. Mitokondrial kalıtım/Maternal kalıtım	317
9. Somatik rekombinasyon ve mozaiklik	318
Kardeş kromatit değişimi	318
10. Genetik bağlantı (linkage)	319
11. Cinsiyete bağlı kalıtım	320
Genotipik cinsiyetin mikroskopla belirlenmesi	321
Y - Kromozomuna bağlı kalıtım	321
X - Kromozomuna bağlı kalıtım	322
X-e Bağlı resesif kalıtım	323
X-e Bağlı yeni mutasyonlar	324
X-e Bağlı dominant kalıtım	324

Bölüm 18 Genom Analizi ve Haritalama

Genom Analizi ve Haritalama	325
Genom projeleri	325
Genom haritalamasında işaretçi molekülerin (marker) kullanılması	326
Genlerin kromozomlarla kabaca ilişkilendirilmesi	326
1. Kromozom bantları ile	326
2. Gen dozu ile	326
3. Moleküler hibridizasyon ile	326
1. Genetik Harita	327
Bağlantı (linkage) analizi (rekombinasyon analizi)	328
İki gen lokusu arası uzaklığın belirlenmesi	328
Krosing overde kiazma interferansı ve uyum	329
Üç Nokta Testi	330
2. Fiziksel Harita	330
Kromozom (DNA) Yürüyüşü	331
STS moleküler işaretçileri ile klon (kontig) sıralaması	332
Genlerin Saptanması	334
I. Gözlem veya bilgisayar analizleri ile genlerin saptanması	334
II. Deneysel analizlerle genlerin saptanması	334

Bölüm 19 Sitogenetik

Sitogenetik	335
İnsan Kromozomlarının Genel Yapısı	336
Kromozomların Morfolojik Özellikleri	337
Kromozom Adlandırma Sistemi	340
Kromozom Elde Etmede Kullanılan Doku Kültür Uygulamaları	342
Kromozom Bantlama Yöntemleri	345
Kromozom Terminolojisi	348
Doğum Öncesi (Prenatal) Tanı Kromozom Endikasyonları	349
Doğum Sonrası (Postnatal) Kromozom Tanı Endikasyonları	349
Kromozom Düzensizlikleri	350
Kromozomlardaki Sayısal Düzensizlikler.	350
Öploid	350
Anöploid	352
Kromozom Ayrılmasının Moleküler Mekanizması	354
Otozomal Kromozom Bozuklukları	356
Trizomik sendromlar	356
Sayısal Cinsiyet (Gonozomal) Kromozom Bozuklukları	358
Cinsiyet kromozom trizomileri.	358
Cinsiyet kromozomu monozomisi.	360
Kromozomlardaki Yapısal Düzensizlikler.	361
Cinsel Gelişimde Cinsiyet Kromozom Düzensizlikleri	370

Bölüm 20 İmmünogenetik ve İmmunite

İmmünogenetik ve İmmunite	373
İmmün Tanıma	374
A. Antikorlar	374
A1-Antikor molekülünün yapısı	375
A2-Antikor farklılığının oluş mekanizmaları	377
Antikor farklılığı konusundaki genetik mekanizmalar	377
Çok gen teorisi	377
Somatik mutasyon	377
Somatik Rekombinasyon	377
Ağır zincirin kodlanmasında fonksiyonel olan genler	378
Ağır (H) zincirlerin genetik kodlanması	379
Hafif (L) zincirlerin genetik kodlanması	382
RAG1-RAG2 enzimleri ve kanser ilişkisi	382
Monoklonal ve Poliklonal Antikorlar	383
Hibridoma teknolojisi	385
B. T Hücre reseptörü (TCR=T Cell Receptor)	385
C. Büyük doku uygunluk antijenleri (MHC=HLA)	386
HLA sınıf-I antijenleri	386
HLA sınıf-II antijenleri	387
Kendinden Olanın ve Olmayanın Tanınması	389
Bağışıklık Sistemini Oluşturan Organlar	390
Primer lenfoid organlar	390
Sekonder lenfoid organlar	391
Bağışık Yanıt Da Rol Oynayan Hücreler	392

1. Lenfoid	392
2. Myeloid	392
3. Lenfositler	392
T - lenfositleri ve alt grupları	393
B - lenfositleri	394
NK hücreleri	394
Makrofajlar	394
Nötrofiller	395
Eozinofiller	395
Bazofiller ve mast hücreleri	396
İmmün Sistemde Rol Alan Kimyasallar (Sitokinler)	396
İnterlökin	396
İnterferonlar (İFN)	396
Tümör Nekrozis Faktör (TNF)	397
Kemokinler	398
Antijen ve Özellikleri	398
Antijen Sunumu	399
Birinci Grup: Eksojen Antijenler	400
A-APC ile antijen sunumu	400
B-Lenfosit ile antijen sunumu	400
İkinci Grup: Endojen Antijenler	401
Enfeksiyonlara Karşı Bağışıklık	401
1. Doğal bağışıklık	402
Kompleman sistemi	403
Klasik kompleman yolu	404
Alternatif kompleman yolu (properdin yolu)	404
2. Sonradan kazanılan bağışıklık	405
2.1. Hümorale bağışıklık	405
2.2. Hücresele bağışıklık	406
Sitotoksik T ve Nk Hücrelerinin Apoptoziste Rolü	407
Antijene Karşı Primer ve Sekonder Antikor Cevapları	408

Bölüm 21 Kansere ve Apoptoz

Kansere ve Apoptoz	411
1. Kansere Biyolojisi	411
Kansere tipleri	411
Kansere nedenleri	411
Çevresel faktörler	411
1. Kimyasal karsinojenler	411
2. Fiziksel karsinojenler	412
3. Biyolojik karsinojenler	412
Genetik faktörler	412
Kansere gelişimi	412
Kansere hücrelerinin özellikleri	413
2. Kansere Genetiği	414
Proto-onkogenler ve onkogenler	415
1. Nokta mutasyonları	416
2. Translokasyonlar	416

3. Gen amplifikasyonu	417
Tümör Süpresör Genler	417
Diğer Kansere Genleri	421
3. Kansere Yolakları	421
4. Apoptoz (Programlanmış Hücre Ölümü)	424
Apoptotik hücrelerin özellikleri	424
Apoptozun mekanizmaları	425
1. Hücre içinden gelen sinyaller (mitokondriyal yol)	425
2. Hücre dışından gelen sinyaller (hücre ölüm reseptörleri yolu)	426
3. Apoptozu indükleyici faktör	427
Hücre Yaşamının Sürdürülmesini Sağlayan Sinyal Yolları	427

Bölüm 22 Kalıtsal Metabolik Bozuklukların Genetiği

Kalıtsal Metabolik Bozuklukların Genetiği	429
Metabolik Bloklar	430
Metabolik Bozuklukların Genel Özellikleri	431
İyileşme Koşulları	431
Kalıtsal yapının düzeltilmesi	431
Çevre koşullarının düzeltilmesi	432
Fenilketonuri (PKU)	432
Fenilketonuri'nin genetiği	432
Kalıtsal Metabolik Hastalıklar	434

Bölüm 23 Popülasyon Genetiği

Popülasyon Genetiği	435
Genetik Çeşitliliğin Saptanması	435
a. Aile-içi üreme baskısı ve zararlı genler	435
b. Nükleotit ve protein polimorfizmi	436
c. Kromozom polimorfizmi	436
Popülasyon, Gen Havuzu ve Allel Frekansları	436
Hardy-Weinberg Yasası	437
Cinsiyete Bağlı Genlerin Frekansı	439
Multipl Allellerin Frekansı	439
Heterozigot Frekansı	440
Genetik dengenin saptanması	440
Allel frekanslarını değiştiren faktörler	442
Mutasyonlar	442
Göçler	443
Doğal seleksiyon	444
Doğal seleksiyon çeşitleri	445
1. Denge kurucu seleksiyon	445
2. Yönlendirici seleksiyon	446
3. Bölücü seleksiyon	446
Popülasyon Büyüklüğü ve Genetik Sürüklenme	446
Aile-İçi Evlilikler ve Genetik Sürüklenme	447

Bölüm 24 Genetik ve Evrim

Genetik ve evrim	449
1. Gen frekansı değişimi ve türleşme	449
Üreme izolasyon mekanizmaları	449
Üremeyi etkileyen biyolojik izolasyon mekanizmaları	449
1. Mekanik izolasyon	449
2. Gamet izolasyonu	450
3. Mevsimsel izolasyon	450
4. Coğrafik ve ekolojik izolasyon	450
5. Davranış izolasyonu	450
6. Melezlerin yaşama şansını az ve kısır oluşu	450
Türleşme modelleri	450
1. Allopatrik türleşme (farklı yaşam alanlarında türleşme)	450
2. Parapatik türleşme (komşu yaşam alanlarında türleşme)	451
3. Simpatrik türleşme (aynı yaşam alanlarında türleşme)	451
2. Moleküler evrim	451
Moleküler saat ve filogenetik soyağacı	452
Kaynaklar	455
İndeks	457

KAYNAKLAR

- Akman M, 1983. Bakteri Genetiği, Teorik-Pratik. İkinci Baskı, Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayını, No: 8, Sivas.
- Alberts B, Bray D, Lewis J, Roberts K and Watson JD, 1994. Molecular Biology of the Cell. Third Edition, Garland Publishing Inc., New York & London.
- Alberts B, Johnson A, Lewis J, Raff M, Robert K, Walter P, 2008. Hücrenin Moleküler Biyolojisi. Dördüncü Baskı (Çeviri), TÜBA Ders Kitapları 3, Sistem Ofset, Ankara.
- Alberts B, Johnson A, Lewis J, Morgan D, Martin R, Keith R, Walter P, 2015. Molecular Biology of the Cell. Sixth Edition, Garland Science, Taylor & Francis Group.
- Başaran A, 1999 (5. Baskı), 2002 (Genişletilmiş 6. Baskı). Tıbbi Biyoloji Ders Kitabı. Güneş & Nobel Yayınevi, Bursa.
- Başaran N, 1999. Tıbbi Genetik Ders Kitabı. 7. Basım, Güneş & Nobel Yayınevi, Eskişehir.
- Brooker RJ, 2009. Genetics Analyses and Principles. Forth Edition, Mac Graw-Hill, New York.
- Brown TA, 1992. Genetics & Molecular Approach. Second Edition, Chapman & Hall, London.
- Brown TA, 2002. Genomes 2. BIOS Scientific Publishers LTD, Oxford.
- Bruce A, Bray D, Lewis J, Raff M, Roberts K and Watson JD, 1994. Molecular Biology of the Cell. Garland Publishing, Inc., New York & London. Collins Publishers Inc., New York
- Chan PChR, Wong BYL, Özçelik H, Cole DEC, 1999. Simple and Rapid Detection of BRCA1 and BRCA2 Mutations by Multiplex Mutagenically Separated PCR. Clinical Chemistry, 45(8): 1285-87.
- Connor M and Ferguson-Smith M, 1997. Essential Medical Genetics. Blackwell Science Ltd, Edinburg.
- Cooper GM. The Cell, A Molecular Approach. 1997 (First Ed.), 2000 (Second Ed.), ASM Press, Washington DC.
- Cooper GM, Hausman RE 2006. Hücre, Moleküler Yaklaşım. Üçüncü Baskı, Çeviri Editörleri M Sakızlı, N Atabey, İzmir Tıp Kitapevi.
- Cooper GM, Hausman RE 2007. The Cell, A Molecular Approach. Fourth Ed., ASM Press, Washington DC.
- Demirsoy A, 1979. Yaşamın Temel Kuralları (Genel Zooloji). Cilt 1, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, A28.
- Freeman R, 1972. Classification of the Animal Kingdom. The English Universities Press Ltd. and the Reader's Digest Association Ltd, London.
- Gersen SL and Keaple MB, 2005. The Principles of Cytogenetics. Second Ed., Human Press. Totowa, New Jersey.
- Gülmezoğlu E ve Ergüven S, 1994. İmmünoloji. Hacettepe TAŞ. Ankara.
- Güneş HV, 2006. Moleküler Hücre Biyolojisi. İkinci Baskı, Kaan Kitabevi, Eskişehir.
- Keeton WT and McFadden CH, 983. Elements of Biological Science. Third Ed., WW Norton & Company, New York, London.
- Kimball JW, 1978. Biology. Fourth Edition, Addison Wesley Publishing Company, Reading.
- Kılıçturgay K, 1997. İmmünoloji. Güneş & Nobel Yayınevi, Bursa.
- Klug WS and Cummings MR, 1994. Concepts of Genetics. Fourth Ed., Macmillan Publishing Company, New York.
- Klug WS. and Cummings MR, 2000. Concepts of Genetics. Sixth Ed., Prentice Hall New Jersey.
- Kühn A. 1955. Grundriss der Allgemeinen Zoologie. Georg Thieme Verlag, Stuttgart.
- Lewin B, 1997. Genes VI. Oxford University Press, New York.
- Lewin B, 2004. Genes VIII. International Edition, Pearson Prentice Hall, Pearson Education, Inc. United States of America.
- Lewin R, 2004. Modern İnsanın Kökeni. 1. 2. Baskı, Başak Matbaacılık Ankara (TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları).

- Lewis R., 2001. Human Genetics, Concepts and Applications. McGraw Hill.
- Lodish H, Baltimore D, Berk A, Zipursky SL, Matsudaira P , Darnell J, 1995. Molecular Cell Biology, Scientific American Books, WH Freeman and Company, New York.
- Male D, Brostoff J, Roth DB and Roitt I, 2001. Immunology. Mosby Elsevier, 6th Edition, Canada.
- Mange EJ and Mange AP, 1999. Basic Human Genetics. Second Ed., Sinauer Associates Inc., Sunderland, USA.
- Mille OJ and Therman E, 2001. Human Chromosomes. Fourth Edition, Springer-Verlag, New York.
- Mueller RF and Young ID, 2001. Emery's Elements of Medical Genetics, 11th Ed., Churchill Livingstone, Edinburgh.
- Moran JM, Morgan MD and Wiersma JH, 1980. Introduction to Environmental Science. WH Freeman and Company, San Francisco.
- Nussbaum RL, McInnes RR, Willard HF ve Boerkoel CF, 2005. Thompson & Thompson Tıbbi Genetik. 6. Baskı. Güneş Kitapevi, Saunders (Çeviri).
- Nussbaum RL, McInnes RR, Willard HF, 2005. Thompson and Thompson, Genetics in Medicine. Six Editions, Saunders.
- Özçelik N, 1999. Tıbbi Biyoloji. Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Öktem S, Özhan MH, Özol D, 2001. Apoptozun önemi. Toraks Dergisi, 2(1):91-95.
- Passarge E, 2007. Color Atlas of Genetics. 3rd Ed., Thieme (e-Kitap).
- Pasternak JJ, 2005. An Introduction to Human Molecular Genetics: Mechanisms of Inherited Diseases. 2nd Ed., John Wiley & Sons, Inc., Hoboken NJ, USA. (e-Kitap)
- Pazarbaşı A, Kasap M, Kasap H. "Kanser Yolakları". Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Arşiv Kaynak Tarama Dergisi, 20(4): 187-229 (2011). Makale linki: <http://www.scopemed.org/fulltextpdf.php?mno=19399>
- Pollard TD and Earnshaw WC, 2004. Cell Biology. Elsevier Inc., Philadelphia.
- Romer AS, 1971. The Vertebrate Body. Forth Ed., WB Saunders Company, London.
- Schulz WA, 2005. Molecular Biology of Human Cancers. An Advanced Student's Textbook. Springer, The Netherlands.
- Schwarzacher HG. und Wolf U, 1974. Methods in Human Cytogenetics. Second Ed. W.H. Freeman and Company, New York.
- Sherman IW and Sherman VG, 1975. Biology, A Human Approach. Oxford University Press, New York, London, Toronto.
- Solomon EP, Berg LR, Martin DW and Villee C, 1993. Biology. Fourth Ed., Saunders College Publishing, Fort Worth.
- Starr C and Taggart R, 1992. Biology, The Unity and Diversity of Life. Sixth Ed., Wadsworth Publishing Company, Belmont California.
- Storer TL, Usinger RL, Stebbins RC, and Nybakken JW, 1971. General Zoology. Sixth Ed., McGraw Hill Book Company, New York.
- Strickberger MW, 1968. Genetics. The Macmillan Company New York.
- Şaylı BS, 1986. Medikal Sitogenetik, Yargıçoğlu Yayinevi, Ankara.
- Wallace RA, Sanders GP and Ferl RJ, 1991. Biology, The Science of Life. Harper Collins Publishers Inc., New York.
- WA Schulz. Molecular Biology of Human Cancers. The Netherlands: Springer 2007.
- Watson JD, Gilman M, Witkowski J and Zoller M, 1992. Recombinant DNA. Scientific American Boks, WH Freeman and Company, New York.
- Watson JD, Hopkins NH, Roberts JW, Steitz JA, Weiner AM, 1987. Molecular Biology of the Gene. Fourth Ed., The Benjamin/Cummings Publishing Company, Inc.
- Weber GF. 2007. Molecular Mechanisms of Cancer. Springer.
- Weber GF. Molecular Mechanisms of Cancer. The Netherlands: Springer 2007.
- Yazıcı H, Bitişik O, Akışık E, Cabioglu N, Saip P, Müslümanoğlu M, Glendon G, Bengisu E, Özbilen S, Dinçer M, Turkmen S, Andrulis IL, Dalay N and Özçelik H. 2000. BRCA1 and BRCA2 mutations in Turkish breast/ovarian families and young breast cancer patients. British Journal of Cancer, 83(6): 737-742.